

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 12 juli 2024

Mål nr
B 8069-23

ANSÖKANDE STAT

Republiken Turkiet

PERSON SOM FRAMSTÄLLNINGEN AVSER

SU

Ombud och offentlig försvarare: Advokat JN

SAKEN

Prövning enligt 18 § lagen (1957:668) om utlämning för brott

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Högsta domstolen förklarar att det finns hinder enligt 7 § utlämningslagen mot utlämning av SU till Republiken Turkiet och att en utlämning av honom även är oförenlig med artikel 3 i Europakonventionen.

Sekretessbestämmelsen i 21 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på de uppgifter som finns i tortyrskadeutredningen (aktbil. 39) och som har lagts fram vid förhandling inom stängda dörrar, dock endast i den utsträckning som uppgifterna inte finns intagna i detta beslut.

JN ska få ersättning av allmänna medel för biträdet åt SU med 460 616 kr, varav 222 684 kr för arbete, 91 280 kr för tidsspillan, 54 529 kr för utlägg och 92 123 kr för mervärdeskatt. Staten ska svara för kostnaden.

UTLÄMNINGSFRAMSTÄLLNINGARNA M.M.

Framställningarna

Republiken Turkiet har begärt att SU ska utlämnas dit för verkställighet av fängelsestraff.

Riksåklagarens och SUs inställning m.m.

Riksåklagaren anser att det inte finns hinder mot utlämning.

SU motsätter sig utlämning. Han menar att det finns hinder mot utlämning enligt 7 § utlämningslagen samt att en utlämning skulle vara oförenlig med artikel 3 i Europakonventionen.

SU har genomgått en utredning av tortyrskador enligt Istanbulprotokollet (tortyrskadeutredning).

SU har varit berövad friheten från och med den 5 april 2023 till och med den 19 juni 2024.

SKÄL

De åberopade domarna

1. Till stöd för framställningarna har Turkiet åberopat domar från första och åttonde brottmålsdomstolarna i Konya, exekutionsdomstolen i Konya, regiondomstolarna i Ankara och Konya samt Högsta domstolen i Turkiet.
2. Enligt domarna har SU dömts för brottet hot med vapen – begånget i oktober 2010 – samt för brotten avsiktlig personskada, berövande av en persons frihet och kränkande av privatlivets integritet, begångna i oktober 2014. I domarna hänvisas till artiklarna 53/1, 86/1, 86/3-e, 87/1-d, 106/2-a, 109/2, 109/3-b och 134/1 i den turkiska strafflagen.
3. Det sammanlagda straffet för brotten har, som det får förstås, bestämts till drygt 15 års fängelse.

SUs uppgifter

4. SU har uppgett sammanfattningsvis följande.
5. Han är kurd samt medlem och engagerad i det pro-kurdiska partiet Folkets demokratiska parti (HDP). Han har inte gjort sig skyldig till de brott som Turkiet begär honom utlämnad för. Turkiska myndigheter betraktar honom som en terrorist och utlämningsframställningarna utgör svepskäl för att den turkiska staten ska kunna straffa honom för hans politiska engagemang.

6. Han har vid flera tillfällen utsatts för tortyr av polisen i Turkiet och om han lämnas ut är han säker på att han på nytt kommer att utsättas för tortyr.

Bevisning åberopad av SU

7. SU har utöver skriftlig bevisning åberopat vittnesförhör med psykologen KS och läkaren HT, som har genomfört tortyrskadeutredningen. De är anställda på Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade.

8. De har lämnat samstämmiga uppgifter om hur en tortyrskadeutredning enligt Istanbulprotokollet genomförs. Av dessa uppgifter har sammanfattningsvis följande framkommit.

9. Utredningar enligt Istanbulprotokollet är en internationellt erkänd metod som används för att undersöka om en person har utsatts för tortyr. Metoden innebär att man undersöker vilken samstämmighet det finns mellan de skeenden den undersökte berättar om och de symtom, beteenden och skador som han eller hon uppvisar. Om det brister i samstämmighet är det utredarnas uppgift att ange detta i sitt utlåtande och bedöma vad bristerna kan bero på. Utredningen syftar emellertid inte till att bedöma den undersöktes allmänna trovärdighet. Utredningen mynnar ut i en psykologisk och en medicinsk bedömning. Bedömningarna kvalitetsgranskas genom att kollegor tar del av och lämnar synpunkter på utredningen (s.k. peer review).

10. KS har därutöver sammanfattningsvis uttalat som sin bedömning att SUs specifika symtom överensstämmer med de skeenden han har redogjort

för och att det är osannolikt att symtomen har orsakats på ett annat sätt än vad han har uppgett.

11. HT har vidare berättat sammanfattningsvis följande.

12. Hennes utredning består i att hon först går igenom psykologens redogörelse för vad den undersökte har berättat för att sedan, enligt den metod som Istanbulprotokollet föreskriver, göra en förteckning över kroppens fysiska skador. Därefter gör hon en bedömning avseende hur de skeenden som den undersökte har berättat om överensstämmer med de skador som han eller hon har.

13. HTs bedömning är att de skador SU uppvisar i alla delar överensstämmer med de skeenden som han berättat om och att det beträffande vissa skador – en bitskada på tungan och brännskador i armhålan – är osannolikt att de har andra orsaker än de som han har uppgett.

Kravet på dubbel straffbarhet enligt 1, 4 och 10 §§ utlämningslagen

14. Enligt 4 § första stycket utlämningslagen får utlämning beviljas endast om den gärning som ligger till grund för utlämningsframställningen motsvarar brott för vilket det enligt svensk lag är föreskrivet fängelse i ett år eller mer.

15. Bestämmelsen ger – tillsammans med 1 § som uppställer ett krav på att den som eftersöks är misstänkt, tilltalad eller dömd för en gärning som är straffbelagd i den stat som begär utlämning – uttryck för kravet på dubbel straffbarhet. Även bestämmelsen i 10 § andra stycket, om att utlämning inte får beviljas om brottet skulle vara preskriberat enligt svensk rätt, utgör en

del av kravet på dubbel straffbarhet. (Se ”Utlämning och dubbel straffbarhet III” NJA 2023 s. 1156 p. 5.)

16. SU har i Turkiet dömts för brotten hot med vapen, avsiktlig personskada, berövande av en persons frihet och kränkning av privatlivets integritet. SU uppehåller sig i Sverige. Kraven i 1 § utlämningslagen är därmed uppfyllda.

17. De gärningar som omfattas av utlämningsframställningarna motsvarar enligt svensk lagstiftning brotten grov misshandel (3 kap. 6 § brottsbalken), olaga frihetsberövande (4 kap. 2 § brottsbalken), olaga tvång (4 kap. 4 § brottsbalken) och grovt olaga hot (4 kap. 5 § brottsbalken). Samtliga brott har en straffskala som överstiger ett års fängelse. Det finns alltså inte hinder mot utlämning enligt 4 § utlämningslagen.

18. Preskription har inte inträtt avseende något brott och det föreligger därför inte hinder mot utlämning enligt 10 § utlämningslagen.

Förbudet enligt 9 § utlämningslagen mot utlämning om det framgår att domslutet är uppenbart oriktigt m.m.

19. Turkiet har, liksom Sverige, tillträtt 1957 års europeiska utlämningskonvention och det andra tilläggsprotokollet till konventionen som reglerar bl.a. förutsättningarna för utlämning vid utevarodomar.

20. Enligt 9 § tredje stycket utlämningslagen ska därmed en dom som har meddelats av en domstol i Turkiet godtas, om det inte i det särskilda fallet framgår att domslutet är uppenbart oriktigt. Vidare ska en dom som har meddelats utan att den dömde har varit personligen närvarande vid förhandling i saken inför domstol godtas endast om den dömdes rättighet att försvara sig ändå kan anses ha blivit nöjaktigt tillgodosedd eller den dömde

har möjlighet att påkalla ny domstolsprövning som tillgodoser denna rättighet.

21. Av utredningen framgår att SU varit närvarande vid åtminstone vissa delar av rättegångarna samt att han har företrätts av försvarare.

22. De åberopade domarna kan inte anses vara uppenbart oriktiga och det är inte heller fråga om utevarodomar. Det finns således inte hinder mot utlämning enligt 9 §.

Förbudet enligt 7 § utlämningslagen mot utlämning vid risk för förföljelse

23. Utlämning får inte ske av den som på grund av sin härstamning, tillhörighet till viss samhällsgrupp, religiösa eller politiska uppfattning eller annars på grund av politiska förhållanden i den stat som begär utlämning löper risk för att utsättas för förföljelse som riktar sig mot hans eller hennes liv eller frihet eller annars är av svår beskaffenhet (7 § utlämningslagen). Bestämmelsens avfattning överensstämmer i stort sett med flyktingdefinitionerna i 1954 års utlämningslag och 4 kap. 1 § i nu gällande utlämningslag (2005:716). Någon fullständig överensstämmelse mellan 7 § utlämningslagen och rätten att stanna i landet enligt utlämningsrätten finns emellertid inte. (Jfr bl.a. NJA 2017 s. 975 p. 10–14 och ”Utlämning och dubbel straffbarhet III” p. 20 och där gjorda hänvisningar.)

24. För att 7 § ska hindra utlämning krävs att det finns underlag för att konstatera att det finns en konkret risk för förföljelse. Vid politisk förföljelse ska risken grundas på den berörda personens politiska uppfattning eller åtminstone på att den stat som begär utlämning antar att han eller hon har en viss politisk uppfattning. Det är alltså inte tillräckligt

att förhållandena i landet i allmänhet är politiskt besvärliga och att det förekommer förföljelse av politiska motståndare. Vid en tillämpning av 7 § finns det inte något utrymme att göra en avvägning mot den anmodande statens intresse av lagföring eller straffverkställighet.

25. SU har åberopat uppgifter ur Migrationsverkets rätts- och landinformationssystem (LIFOS).

26. I landinformation avseende Turkiet – lägesbild och påverkan på särskilda grupper (version 3.0), daterad den 8 juni 2020, anges bl.a. att Human Rights Watch i sin årsrapport för 2019 informerar om fortsatta övergrepp och tortyr i polisförvar och fängelser. Det framhålls att kurder, vänsteraktivister och misstänkta anhängare till Gülenrörelsen är särskilt utsatta.

27. Den senaste landinformationen avseende Turkiet är från den 9 april 2024 och har rubriken Politisk utveckling, fri- och rättigheter samt situationen för särskilda grupper (version 4.0). Där framgår att Turkiets åklagarmyndighet 2021 lämnade in en ansökan till författningsdomstolen om att upplösa HDP med hänvisning till partiets påstådda kopplingar till PKK samt att turkiska myndigheter fortsätter utföra razzior runt om i landet mot personer med förmodade kopplingar till PKK.

28. SU är kurd och har uppgett att han är medlem och aktiv i det pro-kurdiska partiet HDP. Det finns inte anledning att ifrågasätta dessa uppgifter.

29. Till detta kommer att SU har berättat att turkiska myndigheter betraktar honom som en terrorist. Han har till stöd för detta åberopat ett flertal beslut och domar från turkiska domstolar. Enligt dessa har han bl.a.

dömts i april 2012 och oktober 2018 för att ha propagerat för en terroristorganisation (PKK) till 10 månaders fängelse respektive, som det får förstås, tre års fängelse. Vidare har han i mars 2020 dömts för förolämpning av presidenten till drygt elva månaders fängelse. Därutöver har han den 23 december 2021 frikänts från ett åtal avseende förolämpning av presidenten, men i den domen anges samtidigt att åklagaren ges i uppdrag att inleda en förundersökning om att SU har propagerat för en terroristorganisation.

30. Det har inte framkommit några uppgifter som ger anledning att ifrågasätta domarna och besluten och riksåklagaren har inte kommenterat dem. Detta innebär att SUs uppgifter om att Turkiet betraktar honom som en terrorist ska godtas.

31. Den tortyrskadeutredning som har inhämtats i Högsta domstolen är grundlig och har genomförts enligt Istanbulprotokollet som är en internationellt erkänd metod. Den bör därför ges stor betydelse vid bedömningen av om tortyr förekommit.

32. Utredningens slutsats är att SU har psykologiska och kroppsliga symtom och besvär som i sin helhet överensstämmer med den tortyr som han uppger att han utsatts för. Vidare anges att de symtom som han uppvisar är vanligt förekommande och förväntade bland personer som utsatts för långvarig, upprepade och extrem traumatisering. Av vittnesförhöret med HT framgår vidare att det beträffande vissa skador är osannolikt att dessa har andra orsaker än de som SU har uppgett.

33. SUs uppgifter om att han har utsatts för tortyr av polisen i Turkiet får alltså starkt stöd av tortyrskadeutredningen.

34. Mot denna bakgrund (se p. 26–33) får det anses föreligga en risk för förföljelse av det slag som avses i 7 § utlämningslagen och det finns således hinder mot utlämning enligt den paragrafen.

Artikel 3 i Europakonventionen

35. Av artikel 3 i Europakonventionen följer att en stat inte får lämna ut en person till ett annat land, om det finns starka skäl att tro att han eller hon löper en verklig risk för att i det landet utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Vad som ska bedömas är den individuella risk som föreligger för den person som begärs utlämnad. Den omständigheten att en stat ofta kränker mänskliga rättigheter utgör typiskt sett inte tillräcklig grund för att anse att en utlämning till landet står i strid med artikel 3. Den allmänna situationen eller exempelvis svåra fängelseförhållanden i ett land är emellertid element i bedömningen av omständigheterna i det enskilda fallet. (Se NJA 2017 s. 677 p. 14 och NJA 2021 s. 1109 p. 72.)

36. Övergrepp och tortyr förekommer i turkiska polisförvar och fängelser. Kurder är en särskilt utsatt grupp. SUs uppgifter om att Turkiet betraktar honom som en terrorist ska godtas och det finns starkt stöd för att han har utsatts för tortyr av turkisk polis. (Se p. 26–33.)

37. Mot denna bakgrund finns det starka skäl att tro att SU löper en verklig risk att i Turkiet utsättas för behandling i strid med artikel 3 i Europakonventionen.

Sammanfattande bedömning

38. Det föreligger hinder enligt 7 § utlämningslagen mot utlämning av SU till Turkiet. En utlämning skulle också var oförenlig med artikel 3 i Europakonventionen.

I avgörandet har deltagit justitieråden Agneta Bäcklund, Stefan Johansson (referent), Stefan Reimer, Jonas Malmberg och Christine Lager
Föredragande har varit justitiesekreteraren Dennis Andreev